

Jędrysek-Migdalska, Elżbieta

Skarb szelągów z XV wieku znaleziony w Płocku-Podolszycach

Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku 15, 118-120

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KOMUNIKAT

Skarb szelągów z XV wieku znaleziony w Płocku-Podolszycach

We wrześniu 1986 r. podczas kopania rowów pod założenie kabli telefonicznych przez Łódzkie Przedsiębiorstwo Robót Telekomunikacyjnych na terenie osiedla Podolszyce w Płocku robotnicy natrafili na głębokości ok. 60 cm na naczynie gliniane wypełnione monetami. W trakcie wydobywania naczynia uszkodzono go szpadłem, rozbijając na kilkanaście fragmentów. Z rozbitego garnka wysypały się małe, skorodowane i pozieleniałe monety. Chociaż znalezisko wyglądało bardzo nieefektywnie, zainteresował się nim kierownik robót, zawiadamiając o fakcie Muzeum Mazowieckie w Płocku. Z chwilą, gdy pracownicy muzeum przybyli na miejsce, monety były zebrane i zabezpieczone przez robotników. Okazało się, że kilka monet robotnicy wzięli sobie na pamiątkę, lecz po chwili pertraktacji oddali je. Wydaje się, że skarb ten w całości został odzyskany, o czym świadczy wielkość naczynia odpowiadająca wielkości skarbu. Naczynie, w którym ukryty był skarb, jest toczone na kole i ma kształt baniasty, jest cienkościennie z domieszką drobnoziarnistą i z przełomem dwubarwnym. Dno naczynia jest płaskie, słabo wyodrębniające się. W górnej części brzuśca malowane w pomarańczowe pasy poziome, barwa jasnobezowa, średnica dna ok. 10 cm, grubość ścianki — ok. 0,5 cm.

Skarb zawierał 1962 monety zachowane w całości i we fragmentach. Zdecydowaną większość materiału numizmatycznego stanowią monety krzyżackie — szelągi, a także szelągi gdańskie, toruńskie i elbląskie Kazimierza Jagiellończyka.

Zbiorcze zestawienie szelągów ze skarbu

P o l s k a

Kazimierz Jagiellończyk (1447–1492)

mennica Gdańsk (1457–1466) — 213 sztuk szelągów

mennica Toruń (1454–1466) — 123 sztuki szelągów

mennica Elbląg (1457–1466) — 4 sztuki szelągów

Zakon Krzyżacki

Michał Kuchmeister (1414–1422) — 1561 sztuk szelągów

Ludwik von Erlichshausen (1450–1467) — 8 sztuk szelągów

Henryk Reuss von Plauen — zarządca (1467–1469) — 6 sztuk szelągów

Henryk von Richtenberg (1470–1477) — 34 sztuki szelągów

Marcin Truchsess von Wetzhausen (1477–1489) — 13 sztuk szelągów

Skarb, składający się z monet XV-wiecznych, ukryty został w czasach panowania Kazimierza Jagiellończyka, na pewno po 1477 r., na co wskazują najpóźniejsze monety w skarbie. W tym czasie Płock, chociaż był pod bezpośrednimi rządami książąt mazowieckich, związany był gospodarczo z Prusami Królewskimi. Ten związek odzwierciedla również zawartość naszego skarbu,

Ryc. 1. Skarb szelągów z XV w. z Płocka-Podolszyc

składającego się wyłącznie z szelągów miast Prus Królewskich i szelągów krzyżackich. Z 1 połowy XV w. pochodzi 1561 szelągów wielkiego mistrza Michała Kūchmeistera (1414–1422), 8 szelągów Ludwika von Erlichshausen (1450–1467), za którego czasów wybuchła wojna trzynastoletnia i znaczna część dawnego państwa krzyżackiego przeszła pod polską władzę. W tym też czasie rozpoczyna się epoka polskiego pieniądza bitego w Prusach Królewskich. Szelągi toruńskie, gdańskie i elbląskie Kazimierza Jagiellończyka są w skarbie najliczniej reprezentowane — łącznie liczą 340 sztuk. W niewielkiej zaś liczbie występują współczesne im szelągi mistrzów krzyżackich: 6 sztuk Henryka Reuss von Plauen — zarządca (1467–1469), 34 sztuki Henryka von Richtenberg (1470–1477), 13 sztuk Marcina Truchsess von Wetzhausen (1477–1489). Te właśnie zaliczamy do najpóźniejszych monet w skarbie, gdyż zapewne zostały wybite po 1477 r. Szelągi miast Prus Królewskich pochodzą z okresu ok. 1457–1490, są więc też w grupie monet najpóźniejszych w skarbie, jednak z braku datującego je wyróżnika nie możemy oznaczyć, z którego dziesięciolecia pochodzą.

Skarb ten mówi nam, jakimi monetami posługiwano się w 2 połowie XV w. na terenie w zasięgu oddziaływania Prus Królewskich.

Elżbieta Jędrysek-Migdalska